

Studiehefte for smågrupper

TIDSLINJEN

DEN STORE FORTELLINGEN I BIBELN

TIDSLINJEN — Den store fortellingen

Studiehefte for smågrupper

Dette heftet er et selvstendig produkt utarbeidet av Vidar M. Bakke, Helge Standal og Torstein E. Nordal. Det baserer seg på Tidslinjen© fra Verbum og skal korrespondere med menighetens bruk av denne. Illustrasjonene av Oscar Jansen er hentet fra Tidslinjen© Verbum. Enkelte spørsmål og refleksjoner er hentet fra Tidslinjen © Lærerveiledning (Verbum, 2015). Der ikke annet er oppgitt, er alle bibelsitater hentet fra Bibel 2011, Verbum.

Innhold

Fra sidelinjen: Hvordan bruke dette heftet s. 6

Den større fortellingen: URHSTORIEN s. 9

1. Skapelsen: Gud skaper alltid noe nytt s. 10

2. Syndefallet: Hva var det som kunne vært? s. 14

3. Babels tårn: Å ville bli som Gud på feil måte s. 18

Den større fortellingen: FEDRE- og MØDREHISTORIEN s. 22

1. Abraham og Isak: Å bli satt på prøve s. 24

2. Jakobs drøm: Når himmelen åpnes for en svindler s. 28

3. Josef: Lang vei til forsoning s. 32

Den større fortellingen: FRA EGYPT TIL DET LOVEDE LAND s. 36

7. Kallelsen av Moses: Da livet snudde s. 38
8. Fra fangenskap til frihet: Den første påsken s. 42
9. Sivsjøunderet: Veien opp er aldri stengt s. 46
10. De ti bud: Gode relasjoner trenger gode regler s. 50
11. Kobberslangen: Ett blikk var nok s. 54
12. Helligdommen: Et sted å søke Herren s. 58
13. Josva: Den lange veien hjem s. 62

Heftet er godkjent av K-stud. Under «Mine kurs» på www.k-stud.no kan dere legge inn samlinger, deltakere og fram møteliste. Den godkjente studieplanen finner dere under «Mine studieplaner». For spørsmål, ta kontakt med din lokale menighet.

Fra sidelinjen

Dette studieheftet er laget for smågrupper som ønsker å følge de bibelske historiene slik de er framstilt i Tidslinjen, utarbeidet av Verbum etter en idé av Hilde Heitmann. Bakgrunnen for dette verktøyet er en viktig målsetning i trosopplæringen: Å gi barn og unge en sammenhengende forståelse av den store fortellingen i Bibelen. Voksne som følger barn i trosopplæringsaktiviteter eller gudstjenestedeltagelse, vil også nyte godt av dette verktøyet .

Flere av oss mener vi kjenner bibelhistoriene vi hørte da vi var barn, kun fordi vi vet hva som skjer. Men kanskje er fortellingene annerledes når vi ser dem med et voksent blikk? Hvilke gudsbilder møter oss, hvilke aktuelle hendelser i verden eller vårt eget liv kjenner vi igjen? Og hvordan kan vi lese historiene i lys av Det nye testamentet, og slik bli fortalt noe viktig om Jesus, og om oss selv?

Nordmenn lever i det som kan kalles en «postkristen kultur», det vil si en kultur som i stor grad er formet av Den store fortellingen i Bibelen, men bevisstheten om dette blant flertallet av oss er fraværende eller sovende.

Tidslinjen forteller Guds frelseshistorie. Derfor er det viktig å bli fortalt historiene på nytt og på nytt. Derfor presenterer vi et studiehefte av Tidslinjen for smågrupper slik at Guds frelseshistorie stadig kan fortelles til nye generasjoner, slik at flere finner sin plass i den store fortellingen. Vi ønsker å gi alle generasjoner i menigheten del i en systematisk og helhetlig forståelse av sammenhengen i grunnfortellingene i kristen tro. Enkeltfortellingene blir derfor presentert i en viss logisk rekkefølge, ikke bare som tilfeldige løsrevne bibelhistorier slik både barn, unge og voksne ofte er vant til.

Hvordan bruke dette heftet

Den aller beste måten å bruke dette heftet på, er å lese i det regelmessig samtidig som du leser i Bibelen. Sammen med Bibelen håper vi at heftet kan være en ressurs i smågruppa di, i familien din og i din daglige tid med Gud. For dere som ønsker å arbeide mer strukturert med dette, presenterer vi på neste side to metoder du kan benytte når du leser teksten selv, og når dere går gjennom historien i smågrupper.

Hver fortelling blir plassert inn i sin større fortellingssammenheng ved hjelp av tre korte oppsummeringer foran hver tidsepoke. Hele tiden leter vi etter «spor av Jesus» som er Den store fortellingens sentrum.

Vår egen samtid og våre livsfortellinger utspiller seg midt i Den store fortellingen, et sted på tidslinjen mellom skapelsen og en ny himmel og en ny jord. Dette synliggjøres ved at hvert opplegg begynner med en aktuell innfallsvinkel fra vår egen tid. På ulike måter knyttes også enkeltfortellingen i Bibelen sammen med vår trosfortelling ved at vi sammen forsøker å konkretisere budskapet inn i våre liv. Du inviteres til å bli med.

Slik kan du se din fortelling som en del av den store fortellingen!

Helge Standal

Vidar Mæland Bakke

Torstein Eidem Nordal

«Jeg kan bare svare på spørsmålet, "hva skal jeg gjøre?", hvis jeg først kan svare på spørsmålet," hvilken fortelling eller hvilke fortellinger er jeg en del av?"

Alasdair Macintyre

britisk filosof

OPP-INN-UT- metoden:

Til hvert tema anbefaler vi at du leser bibelteksten som hører til. I heftet vil du finne at hver fortelling presenteres med en innledningstekst og en kort referanse til NT, som vi kaller «Spor av Jesus».

Dette avløses av en isbryter, en uhøytidelig og relevant inngang til vårt forslag for hvordan dere kan gå løs på fortellingens tematikk i en smågruppe:

OPP i tilbedelse. Ta imot Guds nåde, finn fokus i bønn, høyt eller stille.

INN i tematikken. Del tanker med hverandre, still spørsmål, være åpen.

UT i verden. Ta utfordringen, la deg utruste og la troen din bli utadvendt.

OPP er tilknyttet **Ukens bønn** og **Ukens velsignelse**. Her har vi funnet eller formulert bønner selv som passer til tema, og som dere gjerne må bruke.

LOGG- metoden:

For hvert tema kan du benytte eget logg-skjema for egne notater:

Les bibelteksten, gjerne langsomt, gjerne flere ganger

Oppdag bibelteksten, finn noe viktig, noe vanskelig, noe verdt å huske

Gjenskinn i mitt liv, noe bibelteksten minner deg på å gjøre, snakke om

Gjensvar som du kan gi til Gud.

Opplegget **Tro på hjemmebane** avslutter hvert tema, og er vårt tilbud til hele familien for å bli bedre kjent med hverandre og Bibelen. **Ukens bibelvers** må dere gjerne skrive ned, lære utenat og henge opp på en synlig plass i huset. Legg merke til at **Gjensvar** er hentet fra Salmenes bok.

Den største fortellingen

URHISTORIEN

De første elleve kapitlene i Bibelen kalles gjerne for Urhistorien. De forteller om skapelsen, syndefallet, og konsekvensene av syndefallet. Her finner vi blant annet fortellingene om Adam og Eva, Kain og Abel, Noahs Ark og Babels tårn. Fra 1.Mos 12, der Gud kaller Abram, begynner frelseshistorien, der Gud starer sin plan for å frelse menneskene.

En måte å lese urhistorien på, er å forstå den som en fortelling som handler om hele menneskeheten, hele verden, mens alt etter dette handler om hvordan menneskeheten kan føres tilbake til sin Skaper.

Det er forskjellige meninger om hvordan Urhistorien skal forstås. Noen mener at den skal forstås bokstavelig, som fortellinger om hva som faktisk skjedde. Andre mener at disse kapitlene har et annet preg enn resten av Bibelen, og derfor må forstås annerledes. Da er ikke det viktige om det som fortelles faktisk har skjedd, men hva slags budskap disse historiene har til oss i dag, hva de sier om Gud og hva de sier om mennesket.

Uansett er det ingen tvil om at fortellingene fra Urhistorien trekkes inn i evangeliene av Jesus selv og i brevlitteraturen som en sentral del av den store frelsesfortellingen.

Da Gud satte himmel og jord i bevegelse

Dagen da du ble født husker du ikke. Selv om den vitterlig fant sted og du selv var tilstede i en liten kropp, er du prisgitt overleveringer for å få klarhet i rekkefølgen. Noen av oss får kanskje aldri vite noe som helst, mens andre kan styre sin begeistring for alle detaljene. Et par fotografier finnes kanskje, men ingenting kan måle seg med å lytte til fortellingen fra de som var der.

Hvem var tilstede i begynnelsen, da Gud skapte himmel og jord? Guds Ånd. Fra det store, sorte intet velter alt fram – og skaperen fortsetter inntil denne dag. «I begynnelsen» er ikke Guds begynnelse, Gud var allerede. I begynnelsen er ikke evighetens eller tidens begynnelse, men det er begynnelsen for skaperverket: Da Gud satte himmel og jord i bevegelse.

Noen av oss kan ha behov for å distansere oss fra skaperverkets «sjudagersyklus», som en første fartsdump i veien for å bli en kristen. Men hvem vil bestride dets skjønnhet? Hvem vil avfeie dets orden og struktur? Hvem vil bortforklare logikken i rekkefølgen på det skapte? Hvem vil motsi at teksten – der mye nevnes med få ord – er lett å memorere, og at hovedaspektene til og med kan pugges av små barn?

At Gud satte himmel og jord i bevegelse, må overleveres, repeteres og granskes. Og tilbake skal skapningen stå i undring og ærefrykt for Gud, skaperen av himmel og jord.

Spor av Jesus

Guds Ånd – som her svever over vannet – finner vi igjen flere ganger, bl.a. under ørkenvandringen (2.Mos 40,34), bebudelsen til Maria (Luk 1,35) og Jesu dåp (Matt 3,16).

«La oss skape mennesket i vårt bilde, som et avbilde av oss» vitner om Guds enhet og treenighet fordi det gir gjenklang i andre bibelske referanser: Kristus medvirket i skapelsen (1.Kor 8,6; Kol 1,15-20; Hebr 1,2f; Åp 3,14). Det finnes spor i jødisk litteratur av at Guds visdom, Guds Ånd, Guds navn, Guds herlighet, Guds lov og Guds ord er størrelser som omtales som om de var personer (f.eks. Ordsp 3,19; 8,29f).

På et eller annet tidspunkt ble så Guds egen tilstedeværelse i skapelsen plassert på Jesus personlig. Johannesprologen (Joh 1), og Jesu egne ord «Før Abraham, er jeg» (Joh 8,58) er vitnesbyrd om det samme. Å bli skapt i Guds bilde kan også bety å bli «Kristus-lik». Paulus sammenligner det å bli kristen som å bli «formet» etter Jesu eget bilde (Rom 8,29).

Skapelsen

1. Mos 1,1 – 31

L	<p>LES teksten langsomt, gjerne flere ganger</p>	
O	<p>OPPDAGELSER i teksten. Noe viktig, noe vanskelig, noe verdt å huske?</p>	
G	<p>GJENSKINN i mitt liv. Hva vil du vite mer om? Hva kan du gjøre?</p>	
G	<p>GJENSVAR Dette vil jeg si til Gud nå</p>	

Isbryter

Hvilken dag i skapelsesfortellingen liker du best? Begrunn svaret.

OPP

En i gruppa leser **ukens bønn**. La det etterpå være rom for å be fritt, høyt eller stille. En i gruppa avslutter bønnesekvensen med å be **ukens velsignelse**.

INN

Les *1.Mos 1 – 31* og innledningen på forrige side. Anvend LOGG-metoden. Del tanker med hverandre.

Hvilke argumenter eller motforestillinger, som har sitt opphav i skapelsesfortellingen, har du hørt om kristen tro?

Hvordan har du selv opplevd skapelsesfortellingen? Er den en byrde eller en styrke i ditt eget trosliv?

Sammenlign den første skapelsesfortellingen med den andre (*1.Mos 2,4-22*). Hva er likt, hva er ulikt? Hvordan kan vi forstå at disse to fortellingene står ved siden av hverandre i Bibelen?

Drøft påstanden: *«Skapelsesfortellingen svarer ikke på spørsmålet om hvordan Gud skapte verden, men hvorfor.»*

Hvorfor skapte Gud verden?

Tomas Sjödin sier i sin bok *Mens du hviler* (Vårt Land Forlag, 2014): «Sabbaten er den hvilen som er fylt av det jeg vil kalle 'Gud'.» Hva er sabbatshvile for deg?

UT

Øv deg på å se etter «Guds bilde» i mennesker du møter i tiden som ligger foran. *Hvordan kan dette påvirke ditt syn på enkeltmennesker i framtiden?*

Tro på hjemmebane

Lesning: se bibelen.no for dagens bibelvers og søndagens tekst.

Ukens bibelvers (lær gjerne utenat eller skriv opp på en synlig plass i huset):

«Gud så på alt det han hadde gjort, og se, det var svært godt!» 1.Mos 1,31

Oppdagelse: Hvorfor tror du mennesket ble skapt sist?

Gjenskinn: Lag en fruktkurv og gi til noen dere vil muntre opp.

Gjensvar: Fra Salme 100.

Ukens bønn:

Tjen Herren med glede, kom fram for ham med jubel!

Kjenn at Herren er Gud! Han har skapt oss, vi er hans,
vi er hans folk og den flokken han gjeter.

Kom gjennom portene hans med takkesang, inn i forgårdene med lovsang!

Lov ham, velsign hans navn! Herren er god, evig er hans miskunn,
hans trofasthet varer fra slekt til slekt.

Sal 100

Ukens velsignelse *(med bevegelser)*:

Velsign vårt hus *(tegn tak med hendene)*

Velsign vårt bord *(form et flatt bord med hendene)*

Velsign den hele vide jord *(tegn en jordklode som en sirkel)*

Velsign oss med din milde hånd *(stryk deg på kinnet)*

Gud Fader, Sønn og Hellig Ånd + *(tegn korsets tegn)*

Hva var det som kunne ha vært?

På ei utgangsdør hang det et skilt som fortalte at hvis noen ville finne husets eier måtte de lete «I hagen». Bibelen forklarer ondskapens inntog i verden med en fortelling om menneskene som har daglig fellesskap med sin skaper – i en hage. Et uttrykk som rommer all skjønnhet, fullkommenhet, skaperkraft, og fornyelse. I sjel og sinn får mennesket være i nærkontakt med seg selv, det skapte og Skaperen. Men en dag ble harmonien brutt, og mennesket gjemte seg for Skaperen da de hørte han «vandret i kveldsbrisen». Hva skjedde? Hva var det som kunne ha vært?

Skaperen har kreditert hele sitt skaperverk som «overmåte godt». Betyr dette en tilværelse helt uten form for menneskelig lidelse? Ser vi nøye etter kan vi oppdage at skaperverket bærer preg av flere menneskelige aspekter ved lidelse som *ikke* er å anse som et resultat av synden:

- **Ensomhet** er en av skapelsens første erfaringer, og den blir identifisert av Skaperen selv: «Det er ikke godt for mannen å være alene!»
- **Grenser** er en del av skaperverkets orden. Mye er tillatt, men ikke alt. Skaperen har alltid *satt* og *setter* grenser for menneskets eksistens, intelligens og styrke.
- **Fristelser** gjør mennesket oppmerksom på muligheten til å trå utenfor de grenser Skaperen har gitt, og er avgjørende for friheten til å velge det gode.

Med andre ord går det an å ha det godt, uten at alt er godt, og det går an å kjenne dyp glede og dyp sorg samtidig. Resten av Bibelen handler jo om dette: Hvordan Skaperen full av kjærlighet lenger etter å se sine elskede tilbake i hagen. En forberedelse til det endelige oppgjøret med han som lokket dem bort.

Spor av Jesus

Konflikten mellom slangen og «kvinnens ætt» har vært ansett som en messiasprofeti, oppfylt i og med Marias jomfrufødsel. Paulus tolker hendelsesforløpet slik at han setter den fallende Adam og den seirende Kristus opp mot hverandre: «*Fordi døden kom ved et menneske, er også de døde*

oppstandelse kommet ved et menneske. For slik alle dør på grunn av Adam, skal alle få liv ved Kristus.» (1.Kor 15,21f).

Jesus selv møter vi også i en hage, nærmere bestemt Getsemanehagen (Matt 26, 36 – 45) der han ber «med høye skrik og tårer» og blir «bønnehørt fordi han var gudfryktig» (Hebr. 5,7ff). Han som var fullkommen, kjente på angst og ensomhet.

Syndefallet

1. Mos 3,1 – 24

L	LES teksten langsomt, gjerne flere ganger	
O	OPPDAGELSER i teksten. Noe viktig, noe vanskelig, noe verdt å huske?	
G	GJENSKINN i mitt liv. Hva vil du vite mer om? Hva kan du gjøre?	
G	GJENSVAR Dette vil jeg si til Gud nå	

Isbryter Del din vakreste naturopplevelse.

OPP

En i gruppa leser **ukens bønn**. La det etterpå være rom for å be fritt, høyt eller stille. En i gruppa avslutter bønnesekvensen med å be **ukens velsignelse**.

INN

Les *1.Mos 3,1-24* og innledningen på forrige side. Anvend LOGG-metoden. Del tanker med hverandre.

Hvilket gudsbilde og menneskesyn møter vi i fortellingen om menneskene i hagen?

At lidelse som nevnt ovenfor hører med til det skapte, tar ikke bort lidelsens dypt *tragiske* dimensjoner. Teologen Douglas John Hall skiller mellom *“suffering as becoming”* og *“suffering as burden”*. Avstanden mellom “det som er” og “det som burde vært” kan reduseres, og avstanden bli mindre smertefull. Hvordan kan dette være en befriende tanke for deg?

I vår egen kultur kjenner vi flere uttrykk for klassiske idealbilder av det perfekte liv. Hva kan være provoserende med en fortelling der mennesket har falt?

Drøft følgende påstand fra ateisten Bjørn Stærk: *«At vi alle er syndere er en idé som er frigjørende og demokratisk. Den betyr at vi kan stå sammen i ønsket om å være bedre enn vi er. Vi er ikke perfekte, og kan aldri bli det. Den forteller oss at vi må legge bånd på ambisjonene våre.»*

Hebreerbrevets forfatter sier Jesus ble bønnehørt i Getsemane. Men vi vet at «begeret ikke gikk forbi». Hva forteller dette oss om hva et bønnesvar kan være?

UT

Hvis hagen er et uttrykk for skjønnhet, fullkommenhet, skaperkraft og fornyelse av sjel og sinn: Øv deg på å være mer i hagen i tiden som ligger foran. Hva kan du gjøre for å tilbringe mer tid i hagen?

Tro på hjemmebane

Lesning: se bibelen.no for dagens bibelvers og søndagens tekst.

Ukens bibelvers (lær gjerne utenat eller skriv opp på en synlig plass i huset):

Men Herren Gud ropte på mannen og sa: «Hvor er du?»

Oppdagelse: Hva tror dere gjorde at Eva tok av treet som hun ikke hadde lov å spise av? Hvordan tror du Adam og Eva hadde det da de møtte Gud etterpå?

Gjenskinn: Hvordan kan vi gjøre gode ting for hverandre hver dag?

Gjensvar: Fra Salme 51.

Ukens bønn

Gud, skap i meg et rent hjerte, gi meg en ny og stødig ånd! Driv meg ikke bort fra ditt ansikt, ta ikke fra meg din hellige Ånd! Gi meg igjen gleden over din frelse, hold meg oppe med en villig ånd!

Ukens velsignelse

Herren velsigne oss og bevare oss og føre oss fram til det evige liv. Amen.

Å ville bli som Gud på feil måte

I Skandinavia er vi velkjente med "janteloven", Axel Sandemoses treffende beskrivelse av et samfunn der folk med drømmer og ambisjoner blir satt på plass. "Ikke tro at du er noe". Alt for mange mennesker har lagt lokk på sine utviklingsmuligheter fordi de ble rammet av denne vonde kombinasjonen av kollektiv lav selvfølelse og misunnelse.

En overfladisk lesning av fortellingen om Babels tårn i 1. Mos 11,1-9, kan få oss til å tenke at Gud ikke unnet menneskene å tenke for store tanker om seg selv og sine muligheter. Har han ikke skapt oss i sitt bilde og gitt oss evner og anlegg til å bygge, forvalte og forbedre? Han setter en effektiv stopper for de ambisiøse byggeplanene i Babel.

Ved å skape språkforvirring tar kommunikasjonen og samhandlingen slutt mellom menneskene, og byggeprosjektet avbrytes. Er det et problem for Gud at vi vil bli lik han? Tålte han ikke konkurransen?

Babel er et annet navn for byen Babylon, som lå i det som i dag er Irak. I flere perioder i Det gamle testamentets historie var Babylon en viktig stormakt. Navnet Babel kan bety Guds port, men i fortellingen settes det i sammenheng med et hebraisk ord som betyr "å forvirre". Hvordan kan et fromt ønske om å bli lik Gud lede oss mennesker både i en god vekstprosess og føre oss i fullstendig gal retning? En viktig ledetråd: Det er to vidt forskjellige ting å ønske seg mer av Guds karakter og vesen og å gi oss selv eller andre mennesker den plassen Gud skal ha.

Spør av Jesus

Fortellingen om språkforvirringen i Babel har sitt motstykke i fortellingen om Pinedag i Apgj. 2. Ved Den hellige ånds gave fikk apostlene evnen til å snakke slik at alle forstod hva de sa, uansett hvilket språk de snakket. Det er et viktig punkt i historien om Guds langsiktige plan for at vi skal bli lik han, på helt andre premisser enn folket i Babel må ha tenkt.

I lys av Jesu død og oppstandelse arbeider Gud med å føre mennesker,

på tvers av språk og kulturer, tilbake til fellesskap med hverandre og i et rett forhold til han. Menneskets potensiale er stort. Men å bli den vi er ment til å være kan ikke skje løsrevet fra troen på Gud som Skaper, Frelser og Forløser. Gud har hånden på den prosessen, ved Den hellige ånd som bor i oss. Den endelige realiseringen ser vi først når Gud skaper en ny himmel og en ny jord.

Babels tårn

1. Mos 11,1 – 9

L	<p>LES teksten langsomt, gjerne flere ganger</p>	
O	<p>OPPDAGELSER i teksten. Noe viktig, noe vanskelig, noe verdt å huske?</p>	
G	<p>GJENSKINN i mitt liv. Hva vil du vite mer om? Hva kan du gjøre?</p>	
G	<p>GJENSVAR Dette vil jeg si til Gud nå</p>	

Isbryter Fortell om en lettere pinlig eller morsom situasjon du har opplevd eller hørt om som hadde sitt utgangspunkt i en språklig misforståelse.

OPP

En i gruppa leser **ukens bønn**. La det etterpå være rom for å be fritt, høyt eller stille. En i gruppa avslutter bønnesekvensen med å be **ukens velsignelse**.

INN

Les *1.Mos 11,1 — 9* og innledningen på forrige side. Anvend LOGG-metoden. Del tanker med hverandre.

Forsøk å sette dere inn i tårn-byggernes handlemåte. Hvilke motiver, både gode og mindre gode, tror dere de hadde med byggeprosjektet sitt?

Hva har ettertiden lært oss om tilsvarende prosjekter som menneskeheten har igangsatt?

Hva skiller positive og negative teknologiske nyvinninger fra hverandre? "Det er to vidt forskjellige ting å ønske seg mer av Guds karakter og vesen og å gi oss selv eller andre mennesker den plassen Gud skal ha". Hva forstår dere med dette utsagnet?

På hvilke måter er Babel-folkets hovmod fortsatt en aktuell problemstilling i vår tid? Snakk om konkrete eksempler.

Fortellingen om språkforvirringen i Babel har sitt motstykke i fortellingen om Pinsedag i Apgj. 2. (Se "Spor av Jesus".) Snakk med hverandre om sammenhengene mellom denne enkeltfortellingen, Den store fortellingen og vår plass i den.

UT

Øv deg på å skjelne mellom gode ambisjoner og ugudelige ambisjoner, på arbeidsplassen din og i samfunnet generelt. Hva kan gjøre verden til et bedre sted for alle uten å ødelegge for forholdet til Gud? Hva setter mennesket i Guds sted?

Tro på hjemmebane

Lesning: se bibelen.no for dagens bibelvers og søndagens tekst.

Ukens bibelvers (lær gjerne utenat eller skriv opp på en synlig plass i huset):

«Stol på Herren av hele ditt hjerte, støtt deg ikke til din egen innsikt!»
Ordspråkene 3,5

Oppdagelse: Et statussymbol er en ting som får oss til å kjenne oss verdifulle, sammenlignet med andre. Det kan være dyre biler, fine smykker, store palasser, fine kropper. I de aller første samfunnene var det status å kunne bygge høyest mulig. Menneskene i byen Babel ville bygge så høyt at de fikk like mye anerkjennelse som Gud.

Gjenskinn: Som en påminnelse om vår viktigste status kan dere bekrefte dåpen: Dypp en finger i vann og tegn et kors i hånden eller i pannen på hverandre, sammen med ordene "Du er Guds barn".

Gjensvar: Fra Salme 8.

Ukens bønn Kjære Gud, takk for at du har skapt oss i ditt bilde og har gitt oss uendelige muligheter. Hjelp oss til å bruke våre gaver og evner til beste for ditt rike og vår neste. Tilgi oss, for Jesu Kristi skyld, når vi setter oss selv, andre mennesker eller ting vi eier foran deg. Amen.

Ukens velsignelse:

Må han, fredens Gud, hellige dere helt igjennom,
og må deres ånd, sjel og legeme bli bevart uskadd,
så dere kan være uklanderlige når vår Herre Jesus Kristus kommer.
Gud som kaller dere, er trofast; Gud skal gjøre det!

1.Tess 5,23f

Den størrefortellingen

FEDRE—OGMØDREFORTELLINGEN

Det begynner med Abram, 1. Mos. 12. Gud viste seg for Abram tre ganger. Han lovet ham velsignelse og mange etterkommere. Han fikk også et nytt navn, Abraham. Det betyr noe i likhet med «far til mange». Sarai fikk navnet Sara. Gud lovet Abraham at Sara skulle føde en sønn, og hans etterkommere skulle bli så tallrike som stjernene på himmelen. Han lovet at de skulle bo i et land som Gud ville gi dem, Kanaans land.

Historiene om Abraham, Isak og Jakob har lenge vært kalt «Fedrehistorien», eller «Patriark-fortellingene». Men de kan like gjerne hete «Fedre- og mødre-fortellingene», for Sara, Rebekka og Rakel er viktige personer i disse historiene. Inndelingen av historiene er slik:

1.Mos.12-25,18: Historien om Abraham

1.Mos.25,19-36,43: Historien om Isak

1.Mos.37-50: Historien om Jakob og hans familie

Forskere er ganske uenige om mye i disse historiene, men mange jødiske og kristne forskere har datert Abrahams liv til ca. 1700 f. Kr. Uansett er dette noen av de viktigste tekstene i Det gamle testamente. Abraham tas ut og blir lovet en stor ætt. Men utvelgelsen skjer ikke for hans egen del, den skjer for å føre Guds velsignelse ut til folkene. Med Guds løfter til Abraham i 1 Mos 12 begynner frelseshistorien. Det betyr at denne fortellingen er startpunktet for Guds plan for å frelse menneskene, og en viktig forutsetning for hele kirkens liv.

Et sentralt ord om denne utvelgelsen og pakten er 5. Mos. 7,6-11, der Gud sier at dette ikke skjedde på grunn av noe fortrinn ved Israel. Gud elsker dette folket og vil holde sine løfter, det løftet som begynte med Abraham i 1. Mos. 12: «I deg skal alle slekter på jorden velsignes». Og på tross av alle vansker som fedrehistorien forteller om, så er Gud fast bestemt på å føre sin vilje igjennom.

Abraham fikk Isak, og Isak vokste opp og ble gift med Rebekka. Hun var også ufruktbar, akkurat som sin svigermor. Men etter at de hadde bedt til Gud ble også Rebekka gravid, og hun fødte tvillingene Esau og Jakob. Gud ga senere Jakob navnet Israel.

Samtidig er fortellingen om Abraham en fortelling om hvem Gud er. Han er den som kan skape liv der det før var ufruktbarhet, og han er den som slutter fred med mennesker. Han er den som velsigner og den som er guddommelig og allmektig og dermed også helt annerledes enn oss. Derfor kan vi noen ganger ikke forstå ham.

I Det nye testamentet ser vi at frelsen i Jesus Kristus forkynnes for alle folkeslag, og vi kan kalle oss Abrahams barn fordi vi tar del i hans folks tro og tillit til Guds frelse.

Å bli satt på prøve

Fortellingen om Abraham og Isak er en av de mest kjente fortellingene i hele det Gamle testamentet. Og samtidig kanskje en av de fortellingene vi har størst problem med å både godta og forstå. Derfor bør det være klart: Abraham er den første og den siste som utfordres av Gud på denne måten.

Gud setter Abraham på prøve kan vi lese som overskrift i vår Bibel. Tidligere i fortellingen om Abraham ser vi gang på gang at Abraham gjør ting på tvers av det Gud sier. Og hver gang fører det til katastrofe og problemer. Kanskje har Abraham til slutt innsett at det er klokere å gjøre det Gud sier? Selv når han overhodet ikke forstår hvorfor eller hvordan Gud skal ordne opp?

Vi liker ikke prøver. Pastor John Ortberg forteller om en undersøkelse der kristne ble spurt om hva som hadde betydd mest for deres åndelige vekst og modning. Svaret var kanskje overraskende: «Prøvelser og motgang». Vi vil helst ha et lett, ubekymret og enkelt liv. Og reklamen lokker med at et slikt liv er et godt liv. Og når prøvelser kommer, vil vi helst flykte unna.

Men Gud kaller oss til å møte prøvelsene, og han gjør noe med oss gjennom prøvelsene. Jakob 1,2-4: "Se det bare som en glede når dere møter alle slags prøvelser. For dere vet at når troen prøves, fører det til utholdenhet." Vi skulle ha ventet at Jakob hadde skrevet: «Når dere møter prøvelser, så forsøk å unngå dem». Men han snur det på hodet. Abraham møtte denne prøvelsen uten å flykte, han tenkte at Gud hadde en grunn for det han ba om. Han tenkte at Gud ville finne en utvei. Han tenkte at «Gud har makt også til å vekke opp døde» (Hebr. 11, 19).

Spor av Jesus

Det fjellet Abraham og Isak gikk opp på for å ofre, var Moria. Det var det fjellet der Salomo bygde tempelet, i Jerusalem. Like ved tempelet er det en høyde, Golgata. I evangeliene ser vi Gud gå opp på det samme fjellet sammen med sin eneste sønn. Treet ligger på ryggen av sønnen. Jesus ropte ut til sin Far, men det var ingen hånd som stoppet korsfestelsen. Abraham trengte ikke ofre annet enn en vær. Gud ofret seg selv.

Og dette er viktig at vi forstår: Den kristne troen ser Jesus som Gud. Gud påførte ikke smerte på en annen, Gud sitter ikke i himmelen og ofrer sin sønn, nei, på en måte er himmelen tom. Fordi Gud er den lidende Gud, han er der på korset, han ble menneske og ofrer sitt eget liv og blod, slik at han en dag kan ødelegge all ondskap uten å ødelegge oss.

Abraham og Isak

1. Mos 22,1 — 19

L	<p>LES teksten langsomt, gjerne flere ganger</p>	
O	<p>OPPDAGELSER i teksten. Noe viktig, noe vanskelig, noe verdt å huske?</p>	
G	<p>GJENSKINN i mitt liv. Hva vil du vite mer om? Hva kan du gjøre?</p>	
G	<p>GJENSVAR Dette vil jeg si til Gud nå</p>	

Isbryter Hvordan opplevde du å ha prøver på skolen? Lærte du noe?

OPP

En i gruppa leser **ukens bønn**. La det etterpå være rom for å be fritt, høyt eller stille. En i gruppa avslutter bønnesekvensen med å be **ukens velsignelse**.

INN

Les *1.Mos 22,1 — 19* og innledningen på forrige side. Anvend LOGG-metoden. Del tanker med hverandre.

Det virker som om Guds løfte og Guds prøve virkelig står i motsetning til hverandre. Det er enkelt å følge Guds ord og bud når vi føler de er rimelige og fornuftige. Men hva når Guds bud virker som om de bare fører til problem, katastrofe og død? Kan vi stole på hans ord da også?

Les Hebr. 11, 17-19. Abraham regnet med Guds makt. Hva hindrer oss i å stole på Guds makt?

Det er alltid gode ting som kan bli for viktige, for altoppslukende. Våre hjerter tar gode ting, som for eksempel en suksessfull karriere, kjærlighet, penger, familie – og gjør dem til avguder. Vi tror de kan tilfredsstille våre dypeste lengsler og behov. Hvordan kan vi «ofre» våre falske guder, slik at vi tilber bare den sanne Gud?

Et brennoffer var et totalt offer, ikke bare en del av det man hadde. Vi strever med å overgi alt i livene våre til Gud. Hvorfor? Hva kan hjelpe oss til å overgi alt?

Les Hebr. 12,11. Hvordan setter Gud oss på prøve nå? Har du opplevd at prøvelser gir fred og rettferd som frukt?

UT

Øv deg på ikke å stikke av når ting er vanskelig i tiden som ligger foran: Når noen mobbes, sier du fra eller er du taus? Når det koster å si sannheten, gjør du det eller prøver du deg med en «hvit løgn?» Når du blir utfordret til å ofre av din rikdom, finner du gode unnskyldninger for å la være?

Tro på hjemmebane

Lesning: se bibelen.no for dagens bibelvers og søndagens tekst.

Ukens bibelvers (lær gjerne utenat eller skriv opp på en synlig plass i huset):

«Herren deres Gud skal dere følge, og ham skal dere frykte. Hans bud skal dere holde, og hans ord skal dere lyde; ham skal dere tjene og holde fast ved.» *5.Mos 13,4*

Oppdagelse: Abraham stolte på Gud – fordi han regnet med Guds makt. Enda han ikke verken forstod eller visste hvordan denne situasjonen kunne løses. Hans holdning var: Gud vil selv finne en løsning. Hva gjorde at Abraham var så sikker på at Gud ville finne en løsning? Kan vi stole på Gud i alle ting, eller bare når det er enkelt?

Gjenskinn: Det er alltid vanskelig å ofre noe. Men det å gi avkall på noe kan hjelpe oss til å vokse som mennesker. Er det noe du kan ofre?

Gjensvar: Fra Salme 119. Les utdraget nedenfor eller hele salmen.

Ukens bønn

Herre, lær meg den veien dine forskrifter viser, så vil jeg alltid ta vare på den! Gi meg forstand til å ta vare på din lov og holde den av hele mitt hjerte! Led meg på den stien dine bud viser, for den gir meg glede.

Sal 119,33ff

Ukens velsignelse:

Velsignet er den mann
som stoler på Herren
og setter sin lit til ham.

Jeremia 17,27

Når himmelen åpnes for en svindler

Jakob var en svindler. Han løy og lurte sin gamle og blinde far, Isak. Han stjal førstefødselsretten og velsignelsen fra sin eldre bror, Esau. Konsekvensene ble dramatiske, han måtte flykte hjemmefra, uten penger og eiendom, uten den kjærlighet og anerkjennelse som han lengtet etter fra faren, og han fikk aldri mer se den eneste i familien som var virkelig glad i ham, moren Rebekka. Ute i ingenmannsland, uten så mye som noen ekstra klær som han kan bruke som hodepute, sovner han. Mens han sover, åpenbarer Gud seg for ham i en drøm.

Gud møter Jakob uten at Jakob har bedt om det. En snylter og svindler blir sett og møtt av den allmektige Gud, uten fordømmelse. Når Jakob våkner, forstår han at han har erfart noe avgjørende viktig. Guds løfter står fast. Og hans konklusjon er: «Her er himmelens port». Ikke at Jakob stiger opp til Gud, men at Gud kommer ned til han som har sviktet og feilet.

I Babel prøvde menneskene å bygge et tårn, en ziggurat som rakk opp til himmelen. En ziggurat er et slags tempel, med utvendige trapper. Tanken var å nå opp til himmelen. Gjennom historien har mennesker til alle tider prøvd å nå fram til en gud ved selv å klatre. Ved moralsk forbedring, offer, bønner og renselser.

Historien om Jakobs drøm forteller om at Gud er annerledes enn mennesker trodde. Han er en Gud som stiger ned. Det var han som kom en julenatt, ble menneske og tok bolig i blant oss.

Spor av Jesus

Jakob fikk et møte med Gud, og han konkluderte: «Dette må være Guds hus, her er himmelens port.» Gud kom fram foran Jakob, til tross for at Jakob hadde rotet det til, løyet, stjålet velsignelsen fra sin bror Esau.

Han hadde ikke en gang bedt om en åpenbaring eller om Guds nærhet, til tross for dette kommer Gud med nåde og velsignelse til Jakob. En gud som velsigner en sviker og løgner som Jakob? Hvordan er det mulig?

Mange hundre år senere møter Natanael Jesus (Joh 1,45ff). Han vet ikke helt hvem han er, men Jesus avslører at han vet alt om Natanael. Og Natanael tror. Da sier Jesus: «Tror du fordi jeg sa at jeg så deg under fikentreet?» sa Jesus. «Du skal få se større ting enn dette.» Så sa han: «Sannelig, sannelig, jeg sier dere: Dere skal se *himmelen åpnet og Guds engler gå opp og gå ned* over Menneskesønnen.» Denne gangen går Guds engler opp og ned, ikke på en stige, men på Menneskesønnen. Han er trappen, han er himmelens port.

Jakobs drøm

1. Mos 28,10 – 22

L	<p>LES teksten langsomt, gjerne flere ganger</p>	
O	<p>OPPDAGELSER i teksten. Noe viktig, noe vanskelig, noe verdt å huske?</p>	
G	<p>GJENSKINN i mitt liv. Hva vil du vite mer om? Hva kan du gjøre?</p>	
G	<p>GJENSVAR Dette vil jeg si til Gud nå</p>	

Isbryter Drømmer du mye? Husker du en helt spesiell drøm?

OPP

En i gruppa leser **ukens bønn**. La det etterpå være rom for å be fritt, høyt eller stille. En i gruppa avslutter bønnesekvensen med å be **ukens velsignelse**.

INN

Les *1.Mos 28,10 — 22* og innledningen på forrige side. Anvend LOGG-metoden. Del tanker med hverandre.

Hvor er du nå, føler du at himmelen er lukket eller åpen for deg?

Jakob ser ikke Gud på toppen av «stigen», nei, Gud står foran Jakob. Hva betyr det for oss at Gud kommer ned, og at det ikke er vi som må «klatre opp» til Gud?

Hva tenker du om engler? Hva tenker du om at når mennesker i Bibelen møter engler, så blir de redde og engelen må si: «Vær ikke redd!», mens våre «moderne» engler bare er hyggelige og koselige?

Jakob fikk i en drøm et innblikk i den usynlige verden. Les 2. Kor. 4, 16-18. Trenger vi å bli minnet på den usynlige verdens virkelighet for å holde ut i trengsler og motgang? Hva gjør at den fysiske verden ofte er så mye viktigere for oss enn den usynlige?

Jakob erfarte at Gud var midt i ingenmannsland. Alle steder er Guds sted. Alle steder er himmelporten, for Gud er i virksomhet overalt. Hva gjør at vi så ofte deler opp livet, noe har med det åndelige å gjøre, andre ting ikke? Er vi kristne på søndag, men ikke i uken? Hvordan kan vi øve oss i å erfare Guds nærvær overalt?

Mange muslimer blir kristne fordi de møter Jesus i en drøm eller i et syn. Hva tenker dere er grunnen til at disse får så mange drømmer og syner?

UT

I tiden som ligger foran, tenk gjennom dagen som har gått og spør deg selv: Hvor var Gud i dag? Takk for hans nærvær. Bekjenn hvis du sviktet.

Tro på hjemmebane

Lesning: se bibelen.no for dagens bibelvers og søndagens tekst.

Ukens bibelvers (lær gjerne utenat eller skriv opp på en synlig plass i huset):

«Herre, du vil ikke holde din barmhjertighet tilbake. Din miskunn og din sannhet skal alltid beskytte meg.» Sal 40,12

Oppdagelse: «Herren er på dette stedet og jeg visste det ikke», sier Jakob i teksten. Gud er tilstede selv om vi ikke ser ham. Jakob fikk dratt sløret til side for en kort stund, og han ser Gud i virksomhet, engler som jobber, at Gud er tilstede midt i ingenmannsland. Han er i vårt ingenmannsland også. Og virker, også når vi ikke ser det eller forstår det.

Gjenskinn: Jakob lovte Gud å gi tiende av alt Gud gav han. Vi har fått mye mer enn Jakob, for vi har virkelig fått se himmelen åpen gjennom Jesus. Hva er deres forhold til penger og det å gi gjennom givertjeneste?

Gjensvar: Fra Salme 25. Les utdraget nedenfor eller hele salmen.

Ukens bønn

Bevar mitt liv og berg meg, la meg ikke bli til skamme,
for jeg søker tilflukt hos deg. La uskyld og rettsinn verne meg,
for jeg setter mitt håp til deg!

Sal 25,20f

Ukens velsignelse:

Måtte Herren svare deg på nødens dag!
Måtte navnet til Jakobs Gud verne deg.

Sal 20,2

Lang vei til forsoning

”Det er nok en mening med det”, kan folk si når noe vondt rammer. For noen kan det være en trøst å tenke på at det vonde har en mening som vi ikke kan se der og da. For andre fungerer det helt mot sin hensikt og legger bare stein til byrden. Det som oppleves meningsløst, skal kanskje få være nettopp det, uten så mye tolkninger og omskrivninger.

Likevel går det an å si at den meningsløsheten som rammer våre liv og vår verden er innesluttet i en større meningsbærende fortelling om gjenopprettelse og forsoning. Den fortellingen er også virkelig! Fortellingen om Josef og brødrene hans er en av de lengste og mest sentrale fortellingene i Det gamle testamentet. Et sentralt tema i fortellingen er at det som bare er ondt, kan Gud ”tenke til det gode”. (1 Mos 50,20). Fortellingen viser også at det finnes en vei fra meningsløs ondskap til at overgripere stilles til ansvar og sannheten kommer fram i lyset. Da er ikke en forsoningsprosess umulig.

Josef blir rammet av det vonde i flere omganger. Først selges han som slave av sine egne brødre, deretter havner han i fengsel for en forbrytelse han ikke har begått. Det går mange år før historiens vendepunkt: Josef ender opp som ”statsminister” i Egypt og redder landet fra hungersnød. Uretten Josef ble utsatt for, først fra brødrene, og så fra Potifars kone, var fortsatt like urettferdig og meningsløs.

Men i det meningsløse er Gud til stede, og han snur det vonde til noe godt. Fortellingen sier ikke at det vonde er Guds vilje. Men den forteller at Gud kan skape mening og nytt håp også når det vonde rammer.

Spor av Jesus

Egypt har fungert som et tilfluktssted for Israelsfolket i uminnelige tider. Josefs brødre dro til Egypt for å skaffe mat. Jesus og hans foreldre dro til Egypt som flyktninger. Det går en fascinerende linje fra Josefs familie til Jesu Kristi kirke: Jakobs tolv sønner ble stamfedre til Israels tolv stammer, og tallet tolv symboliserer Guds folk. Jesus valgte seg tolv disipler.

Det var ikke tilfeldig. De tolv symboliserer starten på en ny epoke i historien om Guds folk. Den fortellingen skrives fortsatt, og vi er en del av den. Da blir fortellingen om Josef og brødrene hans en fortelling som kaster skygger inn i vår tid: Urett, overgrep og hatefulle handlinger skjer fortsatt, ja, også mellom brødre og søstre i Guds familie. Det er like meningsløst hver gang det skjer. Samtidig er vi del av en større fortelling. En dag skal rettferdigheten seire. Forsoningsprosessen startet ved Jesu død på korset.

Josef

1. Mos 37 — 45

L	<p>LES teksten langsomt, gjerne flere ganger</p>	
O	<p>OPPDAGELSER i teksten. Noe viktig, noe vanskelig, noe verdt å huske?</p>	
G	<p>GJENSKINN i mitt liv. Hva vil du vite mer om? Hva kan du gjøre?</p>	
G	<p>GJENSVAR Dette vil jeg si til Gud nå</p>	

Isbryter Fortell om noe du har opplevd som var urettferdig.

OPP

En i gruppa leser **ukens bønn**. La det etterpå være rom for å be fritt, høyt eller stille. En i gruppa avslutter bønnesekvensen med å be **ukens velsignelse**.

INN De viktigste delene av Josef-fortellingen står i **1 Mos 37,1-36; 39,1-23; 41,1-7; 41, 14-45 og 45, 1-14**. Velg ut en del, eller les alle. Les innledningen på forrige side. Anvend LOGG-metoden. Del tanker med hverandre.

Josef blir rammet av ondskap og urett fra flere kanter. Hvorfor tillater Gud at slike ting skjer?

Hva tenker dere om å bruke frasen "Det er nok en mening med det" når noen blir rammet av noe vondt?

Det er dem som opplever ting som er vonde, men som senere kan si at det likevel var bra at det skjedde. Har noen vitnesbyrd eller eksempler på dette?

Hvilket bilde får dere av Josefs karakter og lederegenskaper i fortellingen?

Beskrivelsen av forsoningsprosessen mellom brødrene tilsvarer på mange måter de moderne forsoningsprosessene som er utprøvd i mange kulturelle sammenhenger. Kjenner dere til noen slike forsoningsprosesser på samfunns- eller individnivå? Snakk om viktige stikkord som f.eks. sannhet, oppgjør, ansvar, vilje til endring.

I avsnittet "Spor av Jesus" trekkes linjene fra Josef via Jesus til vår fortelling. Hvilken betydning har begrepet "forsoning" i deres trosliv?

UT

Ikke alle konflikter er så dyptgripende som den mellom Josef og brødrene. Å bidra til hverdagsforsoning mellom mennesker er en grunnleggende trospraksis for kristne, fordi det kan vise spor av Guds rike her og nå.

Vær bevisst på om Gud kaller deg til å bidra til forsoning på en eller annen måte i tiden som kommer, i familien, på arbeidsplassen, i menigheten.

Tro på hjemmebane

Lesning: se bibelen.no for dagens bibelvers og søndagens tekst.

Ukens bibelvers (lær gjerne utenat eller skriv opp på en synlig plass i huset):

«Dere tenkte å gjøre ondt mot meg, men Gud tenkte det til det gode, for han ville gi liv til et stort folk, slik vi ser i dag.»

1.Mos 50,20

Oppdagelse: Hvorfor tror dere at brødrene til Josef ikke likte ham?

Hvordan tror dere Josef hadde det da brødrene hans solgte ham som slave?

Hva tenker dere om det Josef gjorde da han til slutt møtte brødrene igjen?

Gjenskinn: Snakk om en gang dere følte dere urettferdig behandlet.

Hvordan kan vi si fra om at vi er blitt urettferdig behandlet? Hva kan vi gjøre for å gjøre det godt igjen hvis vi behandler andre urettferdig – med vilje eller uten at vi ville det eller skjønte hvordan det føltes for de andre?

Gjensvar: Les fra Salme 70.

Ukens bønn

Gud, gi meg sinnsro til å akseptere de ting jeg ikke kan forandre,
mot til å forandre de ting jeg kan,
og forstand til å se forskjellen.

Reinhold Niebuhr

Ukens velsignelse:

Må nåden fra vår Herre Jesus Kristus beskytte oss fra å ødelegge hverandres liv; og må Guds kjærlighet fylle vårt liv med den fred som strekker ut en hånd til andre i sann forsoning og sant vennskap.

Fra Hong Kong

Den størrefortellingen

FRA EGYPT

Jakob og hans familie bosatte seg i Egypt på 1700-tallet f.Kr. (1 Mos 46). Hebreerne befinner seg i Egypt ca. 1700 — 1250 f.Kr. I dette heftet strekker den neste fortellingsbolken seg fra begynnelsen av 2. Mosebok, og tiden som slaver i Egypt, til vi kommer til begynnelsen av Josvas bok og skildringen av Israelfolkets inntog i det lovede landet, Kanaan.

Utvandringen av Egypt og vandringen i ørkenen, under ledelse av Moses, skjedde mellom 1250 og 1210 f.Kr. De fire bøkene, 2.-5. Mosebok, bidrar på ulike måter til å kaste lys over alt som skjedde med Israelfolket i denne førti år lange perioden.

I Mosebøkene viser Gud seg som Herre over historien. Han har ikke trukket seg tilbake, men husker sitt folk og bryr seg om dem. Det han hadde lovet Abraham, Isak og Jakob flere århundrer tidligere, begynner nå å bære frukter.

Frelsen fra slaveriet i Egypt er første steg. Pakten som blir inngått på Sinai-fjellet er en annen oppfyllelse av løftene til "fedrene og mødrene".

Folket blir "helliget" som et utvalgt folk for Gud. Loven blir gitt til Moses som hjelp til å organisere livet for folket og gi dem gode rammer å leve etter.

Samtidig handler fortellingen om ørkenvandringen også om de alvorlige konsekvensene av folkets ulydighet mot Guds bud. Fordi Gud er hellig, skulle hans folk også være hellig og annerledes. Når de gang på gang bryter hans bud, velger Gud å utsette oppfyllelsen av løftene.

Bare noen få, deriblant Josva, får leve lenge nok til å komme inn i det lovede landet. Selv om fortellingen om Israelsfolket i ørkenen viser en Gud som straffer synd, viser den like sterkt hans vilje til å frelse og oppfylle sine løfter. Nåden trumfer uretten folket har gjort.

Josva er Jesu navnebror på hebraisk. Han står som en overgangsskikkelse som baner veien for at Gud kan fortsette gjennomføringen av sin historiske frelsesplan, med og gjennom sitt utvalgte folk Israel.

Da livet snudde

I en årrekke har avisa Vårt Land hatt en reportasjeserie de har kalt "Da livet snudde". Her intervjues folk om en skjellsettende hendelse eller opplevelse som satte varige spor og gjerne endret hele livskursen. Ofte er det en ulykke eller en tragedie som har vært vendepunktet. Gjennom Bibelens og senere kirkens historie finnes det også mange beretninger om eksistensielle opplevelser, "hellige øyeblikk", som ble så sterke at livet og planene ble snudd helt om for et menneske. I tilfellet Moses, ble det som skjedde med han også til et vendepunkt for hele hans folk. Og bildet av hvem Gud er ble skarpere for all ettertid.

Moses var hebreeren som vokste opp hos Faraos datter. Mannen som fikk et liv på samvittigheten og måtte rømme. Så usikker på seg selv i offentlige sammenhenger at de færreste ville ha tenkt på han som en leder. Men Gud hadde en plan med denne mannen. Det var han som skulle lede Israelsfolket ut av fangenskapet i Egypt.

Det hellige øyeblikket skjer på det hellige fjellet Horeb. I følge gjenfortellingen i 5 Mos 4,10 er dette det samme fjellet som Moses mottar lovtavlene på. Andre steder kalles fjellet Sinai. Moses ser en brennende tornebusk og hører en stemme som ber han om å ta av seg sandalene, fordi grunnen han står på er "hellig". Ordet hellig betyr annerledes, opphøyet. Det brukes om Gud for å vise at han er fullkommen og totalt annerledes enn alt det skapte. I han er det ikke rom for noe ondt. Det at Gud er hellig, betyr at ikke noe urent og syndig kan komme i nærheten av ham.

Dette er første gang Guds helt spesielle navn blir åpenbart: "Jahve", som oversettes, "Jeg er den jeg er". Navnet viser et gudsbilde som dypest sett ikke er skapt av menneskers behov eller skiftende kulturelle og historiske forestillinger og omstendigheter. "Dette er mitt navn til evig tid", sier Gud. Dette står i kontrast til Moses som har spurt "hvem er jeg?", usikker på sin identitet slik også mange mennesker i dag er. Moses får forankre sin identitet og sitt mandat i tilhørigheten til den evige Jahve. Kapittelet etterpå (2 Mos 4) viser at Moses fortsatt er usikker på seg selv, men møtet med den hellige Gud forblir et vendepunkt.

Spor av Jesus

”Jeg kjenner deres smerte. Jeg har steget ned for å fri dem ut”, sier Gud til Moses. Her møter vi en Gud som ikke har trukket seg tilbake fra skaperverket og glemt sitt folk. Han er hellig og opphøyet, uten at det står i motsetning til at han er nærværende og aktiv i historien. For oss har Gud ”steget ned” og åpenbart seg i Jesus Kristus. Gjennom Jesus, som et slags motstykke til Moses i Det gamle testamentet, grep han inn til frelse, ikke bare for et eksklusivt folk, men for hele verden, hver den som tror på ham. (Joh 3,16).

Gud kaller Moses

2. Mos 3,1 – 15

L	LES teksten langsomt, gjerne flere ganger	
O	OPPDAGELSER i teksten. Noe viktig, noe vanskelig, noe verdt å huske?	
G	GJENSKINN i mitt liv. Hva vil du vite mer om? Hva kan du gjøre?	
G	GJENSVAR Dette vil jeg si til Gud nå	

Isbryter Fortell om en episode i livet som ble et vendepunkt.

OPP

En i gruppa leser **ukens bønn**. La det etterpå være rom for å be fritt, høyt eller stille. En i gruppa avslutter bønnesekvensen med å be **ukens velsignelse**.

INN

Les *2.Mos 3,1 — 15* og innledningen på forrige side. Anvend LOGG-metoden. Del tanker med hverandre.

Hva ved Moses og hans egenskaper kan vekke gjenkjennelse i våre liv i dag?

Hvordan beskrives Guds hellighet i denne fortellingen?

Hvilke andre kallsberetninger kjenner dere til fra Bibelen og kirkens historie?

Er det kjennetegn som går igjen?

Hvordan kan denne fortellingen være med på å forme gudsbildet vårt?

(Stikkord: En Gud som er hellig og annerledes, jf. navnet. En Gud som ser. En Gud som har kommet nær. En Gud som kan gripe inn.)

”Hvem er jeg?” spør Moses. Har dere eksempler fra eget liv på at litt for store utfordringer har ført til identitetskrise? Gir måten Gud svarer på i 2 Mos 3 og 4 mening inn i deres liv?

Snakk med hverandre om sammenhengene mellom denne enkeltfortellingen, Den store fortellingen og vår plass i den. (jf. Spor av Jesus).

UT

Kallelsen av Moses kan være et utgangspunkt for å ta en runde om vårt livsoppdrag. Er dette tydelig for oss? Trenger noen at vi ber om større klarhet over hvilke konkrete planer Gud har for dem framover?

Tro på hjemmebane

Lesning: se bibelen.no for dagens bibelvers og søndagens tekst.

Ukens bibelvers (lær gjerne utenat eller skriv opp på en synlig plass i huset):

«Og Gud sa: «Kom ikke nærmere! Ta skoene av føttene! For stedet du står på, er hellig grunn.»

2.Mos 3,5

Oppdagelse: Hvorfor måtte Moses ta skoene av føttene?

Hva betyr det at Gud er hellig? "Hvem er jeg?" spør Moses, og viste at han var usikker på seg selv og sine evner. Hvordan svarer Gud?

Gjenskinn: Hva ville du ha svart på spørsmålet, "Hvem er du?" hvis noen hadde spurt? Hvilken forskjell gjør det at Gud er "med oss", slik han lovet å være med Moses?

Gjensvar: Les fra Salme 90.

Ukens bønn

Kjære Gud, takk for at du er den du er.

Takk for at du vet hvem jeg er, når jeg ikke alltid er helt sikker selv.

Gå med meg i hverdagen min og gi meg den styrken jeg trenger til å vise kjærlighet og være modig.

Ukens velsignelse:

Herre, velsign oss, så vi kan gå fra hverandre og vite at du er med oss.

Bevar oss fra det onde, så vi kan møte framtiden uten frykt.

Herre, la ditt ansikt lyse over oss og vær oss nådig, så vi glade kan gå videre på livsveien. Herre, løft ditt åsyn på oss, og send oss ut til andre med din kjærlighet. Gi oss din fred, i dag og alltid.

Fra Kirkens Nødhjelp

Fra fangenskap til frihet

Ordet "frelse" har røtter i det førkristne bondesamfunnet der mange arbeidet som slaver. Når en slave ble satt fri, het det at han fikk "fri hals". Dette ble til ordet "frjelse" som gikk inn i det senere kristne ordforrådet, som oversettelse for det latinske "salva", eller "å berge". Akkurat i dette øyeblikk befinner mange mennesker seg på flukt fra krig eller moderne former for slaveri. Noen av dem får opphold i vårt land. En del kommer vi i kontakt med gjennom menighetsarbeidet.

Det kan være fristende å ensidig "åndeliggjøre" betydningen av frelse, siden de færreste av oss har følt fysisk krig og slaveri på kroppen. Men behøver vi å spille det åndelige og fysiske ut mot hverandre? Alt for mange mennesker lengter etter fysisk frigjøring fra undertrykkelse. Mange av dem har ventet lenge, slik Israelsfolket gjorde. Og de takker Gud når han griper inn til frelse. Hver gang det skjer, er det en forsmak på Guds rike her og nå. Og samtidig står alle mennesker likt når det gjelder behovet for frelse og frigjøring fra syndens konsekvenser, bare mulig gjennom Jesu død og oppstandelse for vår skyld.

Beretningen om Israelsfolkets flukt fra fangenskapet i Egypt er en grunnfortelling om frelse og frigjøring til alle tider, både for jøder og for kristne. Derfor må vi kjenne til den, med all sin dramatik, gru og glede. I 400 år hadde Israelsfolket levd under harde kår som slaver i Egypt. Gud utpekte Moses til å lede folket ut av fangenskapet. Moses selv trodde ikke verken folket eller Faraos ville lytte til ham. Men Gud lovet å være med, og Moses gikk på Guds løfter.

Den dag i dag feirer jødene påskemåltid til minne om utfrielsen fra Egypt. Ordet påske kommer av "pesach" som betyr "gå forbi", for dødsengelen gikk forbi de husene som tilhørte Israelsfolket og som hadde fått beskjed om å smøre inn karmene med lammets blod. Påskelammet er ikke lenger en del av måltidet, for jødene har ikke lenger noe tempel hvor lammet kan slaktes. Men de har andre retter med symbolsk innhold: Usyret brød til minne om brødet som ikke fikk tid til å heve før flukten, "murstein" av epler, mandler og kanel, til minne om slavearbeidet, bitre urter og persille dypet i saltvann til minne om bitterheten og tårene i Egypt.

Spør av Jesus

Jesu død og oppstandelse fant sted i Jerusalem mens jødene feiret påske. Dette handler derfor den kristne påskefeiringen om. Men fortellingene henger sammen. I dåpen får vi korsets tegn tegnet på oss – til minne om vårt offerlam, Jesus. Lammet som ofres og blodet som frelser fra dødsengelen peker mot Jesu død og oppstandelse, og det blod som frelser oss og gir oss evig liv. Menneskehetens endelige frigjøring fra ondskapens slaveri i enhver form, skjer gjennom Jesu seier på Golgata.

Den første påske

2. Mos 4 – 13

L	LES teksten langsomt, gjerne flere ganger	
O	OPPDAGELSER i teksten. Noe viktig, noe vanskelig, noe verdt å huske?	
G	GJENSKINN i mitt liv. Hva vil du vite mer om? Hva kan du gjøre?	
G	GJENSVAR Dette vil jeg si til Gud nå	

Isbryter "Den som venter på noe godt, venter ikke forgjeves", sies det. Del et eksempel på dette fra eget liv.

OPP

En i gruppa leser **ukens bønn**. La det etterpå være rom for å be fritt, høyt eller stille. En i gruppa avslutter bønnesekvensen med å be **ukens velsignelse**.

INN

De viktigste delene av utvandrerfortellingen står i **2. Mos 6, 2 — 13; 12, 21 — 40 og 2 13, 17 — 22** Velg ut en del, eller les alle. Les innledningen på forrige side. Anvend LOGG-metoden. Del tanker med hverandre.

Gleden over utfrielsen fra Egypt har et dystert bakteppe: Israelsfolket hadde ventet og lidd i 400 år! Det må ha vært krevende å tro at Gud var trofast og nærværende. Ærlige tanker om dette?

Hvilket kjennskap har dere til undertrykkelse og slaveri i dagens verden? Hvilket forhold har dere personlig til ordene "frelse" og "frigjøring"?

"Hver gang noen blir frigjort, er det en forsmak på Guds rike her og nå". Kan vi bidra til menneskers frigjøring? I tilfelle hvordan?

Ting tyder på at påsken er i ferd med å miste sitt kristne innhold for nordmenn flest. Hvordan kan vi kristne "ta påsken tilbake"?

Forsøk å hjelpe hverandre med å sette denne enkeltfortellingen inn i Den større fortellingen som også vi er en del av. (jf. Spor av Jesus)

UT

"Hver gang frigjøring skjer er det en forsmak på Guds rike her og nå". Kan dere i cellegruppa bidra konkret til å bekjempe moderne slaveri? Kunnskap er gjerne første steg.

Les for eksempel om arbeidet til organisasjonen Hope for Justice som også er etablert i Norge. Nettside: www.hopeforjustice.org .

Tro på hjemmebane

Lesning: se bibelen.no for dagens bibelvers og søndagens tekst.

Ukens bibelvers (lær gjerne utenat eller skriv opp på en synlig plass i huset):

«Men blodet skal være det merket som viser hvilke hus dere er i. Når jeg ser blodet, vil jeg gå forbi.»

2.Mos 12,13a

Oppdagelse: Bruk tid til å samtale om vanskelige ord og begreper fra fortellingen. Israelsfolket måtte vente 400 år på å bli fri fra slaveri og undertrykkelse. Hvorfor valgte folket å lytte til Moses og tro på løftene han kom med fra Gud? Hvorfor måtte Israelsfolket stryke blod fra lam på dørstolpene? Hva tror dere folket følte da kongen i Egypt til slutt lot dem reise

Gjenskinn: Kjenner vi som familie noen som har flyktet fra krig? Hvordan kan vi bidra til at de opplever det trygt og godt å bo i Norge?

Gjensvar: Les fra Salme 146, 5 — 10.

Ukens bønn

Vi ber for verdens flyktninger. Hjelp oss å huske at de er mennesker som oss, og ikke statistikk. Vi ber for dem som er så redde at de løper for livet over grenser. La dem ikke blir møtt med frykt og mistenksomhet, men la dem møte mennesker som ønsker dem velkommen. Amen.

Fra KIA

Ukens velsignelse:

Må Gud velsigne deg med uro ved for lettvinde svar, halve sannheter og overfladiske relasjoner, så du kan leve med et rent hjerte.

Må Gud velsigne deg med vrede over urettferdighet, undertrykkelse og utnyttelse av mennesker, så du kan arbeide for rettferd, likhet og fred.

Fra Metodistkirken

Veien opp er aldri stengt

Vi kan ikke annet enn å ha sympati for Donald, der han etter flere timers anstrengelser endelig makter å male gulvet – for så å oppdage at han har malt seg selv inn i et hjørne. Det er aldri en god følelse! I tillegg kommer gjerne skyldfølelsen over å ha ført andre eller seg selv inn i denne klemma.

Noen ganger er skyldfølelsen berettiget, og vi trenger å be om forlatelse. Andre ganger bortforklarer vi det hele med unnskyldninger eller mer eller mindre passende forklaringer. Så er det de gangene vi skylder på andre. Av og til skylder vi på Gud.

Israelsfolket er trengt opp i et hjørne. Rett foran dem ligger havet, bak dem rykker egypterne fram, og på alle kanter er de omgitt av ørken. Skyldfølelse er det ikke rom for, bortforklaringer er det ikke tid til. Det er Moses som får unngjelde: *«Hvorfor har du gjort dette mot oss? Hvorfor førte du oss ut av Egypt?»*

Så vil historien ha det til at Gud sendte «en østavind som blåste hele natten» slik at israelittene kunne gå tørrskodd over på den andre siden, fri og i sikkerhet. Vi vet at israelittene så på havet som en ukontrollerbar fiende (Sal 46,3; Åp 21,1). Underet ved Sivsjøen ble slik en demonstrasjon på at enhver kraft i alt det skapte var fullstendig under Guds kontroll. Han som begynte utferden, ville også fullføre den. Redningen gikk gjennom vannet. Veien opp er aldri stengt.

Spor av Jesus

Det er legitimt å tolke at den kraft som redder Israelsfolket er samme kraft som Jesus virker med i evangeliene. Ikke minst kan vi lese dette ut fra historien der Jesus stiller stormen (Matt 8,23ff) eller går på vannet (Matt 14,25).

Paulus sier at Israelsfolket «ble døpt til Moses i skyen og i havet», og at klippen – «Guds engel» – som fulgte Israelsfolket var Kristus (1. Kor 10,2-4). Redningen gjennom vann og det nye livet som starter på den andre siden, blir begge sterke bilder knyttet sammen med dåpsliturgien (Hebr. 10,22).

Beskrivelsen er at «vannet ble kløyvd» og «sto som en mur til høyre og venstre». Bildet av Guds ord som et «tveegget sverd» som kløyver finner vi igjen i NT (Hebr. 4,12f og Åp. 1,16). Den gamle Simeon profeterer til Maria at gjennom «din egen sjel skal det gå et sverd» (Luk 2,35). Jesus bruker selv dette ordet om hva han kommer med, et sverd som skal skille og samtidig føre til frelse (Matt 10,34).

Sivsjøunderet

2. Mos 14,10 – 29

L	<p>LES teksten langsomt, gjerne flere ganger</p>	
O	<p>OPPDAGELSER i teksten. Noe viktig, noe vanskelig, noe verdt å huske?</p>	
G	<p>GJENSKINN i mitt liv. Hva vil du vite mer om? Hva kan du gjøre?</p>	
G	<p>GJENSVAR Dette vil jeg si til Gud nå</p>	

Isbryter

Fortell om en gang du «malte deg selv inn i et hjørne».

OPP

En i gruppa leser **ukens bønn**. La det etterpå være rom for å be fritt, høyt eller stille. En i gruppa avslutter bønnesekvensen med å be **ukens velsignelse**.

INN

Les *2.Mos 14,10 – 29* og innledningen på forrige side. Anvend LOGG-metoden. Del tanker med hverandre.

Hvordan tror du Moses opplevde beskyldningene fra Israelsfolket?

Hva var det som fikk Moses til å stole på Gud?

På hvilken måte kan underet ved Sivsjøen være et bilde på dåpen?

Gud som berger Israelsfolket ved at egyptiske soldater drukner, er den samme som noen kapitler senere sier "Du skal ikke slå i hjel". Hva tenker dere om dette?

Er det områder i ditt liv der du opplever at veien er stengt? Hvordan opplever du det?

Også i dag er det mennesker som opplever under og overnaturlige ting. Men hva med dem som ber uten å oppleve de store tingene? Trenger du å vite svaret på hvorfor Gud griper inn noen ganger, mens andre ganger ikke?

UT

I tiden som ligger foran: Kan du komme på hvordan Gud tidligere kan ha grepet inn i livet ditt? Hvordan kan ditt syn på framtiden bli i lys av dette?

Tro på hjemmebane

Lesning: se bibelen.no for dagens bibelvers og søndagens tekst.

Ukens bibelvers (lær gjerne utenat eller skriv opp på en synlig plass i huset):

«Herren skal stride for dere, og dere skal være stille»

2.Mos 14,14

Oppdagelse: Hva tror du Israelsfolket tenkte der de gikk på havbunnen tvers gjennom havet?

Gjenskinn: Gå en tur til stranden og se om dere finner noen skatter der!

Gjensvar: Fra Salme 46. Les utdraget nedenfor eller hele salmen.

Ukens bønn

Gud er vår tilflukt og vår styrke, en hjelp i nød og alltid nær.

Derfor frykter vi ikke når jorden skaker, når fjellene vakler i havets dyp.

Vannet buldrer og bruser, fjellene skjelver når havet reiser seg. Det finnes en elv med bekker som gleder Guds by, den helligste bolig for Den høyeste.

Sal 46, 1 — 5

Ukens velsignelse:

Men én ting legger jeg meg på hjertet, og dette gir meg håp: Herren er nådig, vi går ikke til grunne. Hans barmhjertighet tar ikke slutt, den er ny hver morgen. Din trofasthet er stor. Jeg sier: Herren er min del, jeg setter mitt håp til ham. Herren er god mot dem som venter på ham og søker ham. Det er godt å være stille og vente på hjelp fra Herren.

Klage 3,21 — 26

Gode relasjoner trenger gode regler

Grenser og regler henger sammen. Der det er grenser er det behov for regler som sier noe om hvordan vi skal forholde oss til grensen som er satt.

Da vi skulle dele familiehytta i noen dager i sommerferien, sa jeg til storebroren min at siden vi hadde barn i ulik alder, burde vi kanskje bli enige om noen fellesregler på forhånd slik at vi alle kunne få et best mulig opphold. Det var egentlig et ganske stort steg for meg som er minst, å foreslå nettopp dette. Reaksjonen var denne: «Du må gjerne fortelle meg hva du ønsker. Jeg for min del er ferdig med regler om sommeren!»

Alle relasjoner trenger regler, og vi har våre grenser, enten vi er bevisste på det eller ikke. Mange av reglene for hvordan vi omgås hverandre følger vi helt automatisk. De er ikke skrevet ned noen steder. Det er skikk og bruk, normer vi har lært å forholde oss til.

Samtidig har hver og en av oss fysiske og psykiske grenser for hvem vi betror oss til, og hvor tett vi slipper andre mennesker inn på oss. Når grenser trækkes over, kan vi bli såret, krenket og sint. Hvis vi er klar over egne grenser, er vi i stand til å lage regler for oss selv om hva som er greit og ikke.

Åpenbaringen på Sinaifjellet er et klimaks i utvelgelsen av Guds folk. Nå inngår Gud en pakt med folket. Gud tar initiativet, Gud er den aktive part. De ti bud handler om relasjoner, både tilknyttet Gud og andre mennesker: Hvordan mennesker skal få et best mulig opphold her på jorda all den tid vi er her sammen.

Spor av Jesus

Gjennom hele evangeliet ser vi hvordan Jesus blir beskyldt for å bryte loven og budene (f.eks. Matt 12,2 og 10). Samtidig sier Jesus om seg selv at han oppfylte loven, han opphevet den ikke (Matt 5,17). For det første kan vi tolke dette som at han inngikk en ny pakt med alle folk. For det andre at han med sitt liv ikke brøt loven.

Den gylne regel (Matt 7,12) er Jesu oppsummering av hele loven. Jesus sier også at loven kan oppsummeres med det dobbelte kjærlighetsbudet (Matt 22,37). Endelig forkynner Jesus at han inngår en ny pakt med menneskene, gjennom sitt eget blod og med sin egen kropp (Luk 22,19f). Vi minnes ikke lenger *utferden* som det avgjørende frelsesaspektet, men *utøelsen*: «Kristi kropp gitt for deg; Kristi blod utøst for deg»!

De ti bud

2. Mos 20,1 – 17

L	<p>LES teksten langsomt, gjerne flere ganger</p>	
O	<p>OPPDAGELSER i teksten. Noe viktig, noe vanskelig, noe verdt å huske?</p>	
G	<p>GJENSKINN i mitt liv. Hva vil du vite mer om? Hva kan du gjøre?</p>	
G	<p>GJENSVAR Dette vil jeg si til Gud nå</p>	

Isbryter

Del et regelbrudd fra barndommen og hvilke konsekvenser det fikk for deg.

OPP

En i gruppa leser **ukens bønn**. La det etterpå være rom for å be fritt, høyt eller stille. En i gruppa avslutter bønnesekvensen med å be **ukens velsignelse**.

INN

Les 2.Mos 20,1 – 17 og innledningen på forrige side. Anvend LOGG-metoden. Del tanker med hverandre.

Hvis vi først tar et steg ut til siden for troen: Hvordan kan De ti bud ha blitt til uten guddommelig åpenbaring?

Det å måtte forholde seg til grenser, blir gjerne forbundet med noe negativt – det er begrensende. På hvilken måte kan grenser være noe positivt?

Hvordan ville verden vært hvis alle fulgte De ti bud?

Snakk sammen om hva det vil si at Gud er hellig, og ikke tåler det som er syndig. Hvordan beskrives Guds hellighet i 2.Mos 19 – 20?

Hvilket forhold har du til De ti bud i dag?

Et kjennetegn ved moderne generasjoner er at man i mindre grad forholder seg til autoriteter. Hvordan blir regelbasert etikk, slik som De ti bud, tatt imot av individene i vår moderne tid?

UT

Øv deg på å bygge en nære relasjon til noen i tiden som ligger foran. Hvilke regler var det viktig for deg å følge i den prosessen?

Tro på hjemmebane

Lesning: se bibelen.no for dagens bibelvers og søndagens tekst.

Ukens bibelvers (lær gjerne utenat eller skriv opp på en synlig plass i huset):

«Dere skal være et kongerike av prester og et hellig folk for meg»

2.Mos 19,6

Oppdagelse: Hvorfor tror du Gud gav menneskene De ti bud?

Gjenskinn: Kan dere komme på en regel som kan være god for familien?

Gjensvar: Fra Salme 139. Les utdraget nedenfor eller hele salmen.

Ukens bønn

Ransak meg Gud, og kjenn mitt hjerte, prøv meg og kjenn mine tanker. Se om jeg er på den onde veg, og led meg inn på evighetens veg.

Sal 139, 23f

Ukens velsignelse:

Kraften fra hans herlighet skal gi dere styrke, så dere alltid er utholdende og tålmodige. Med glede skal dere takke Far, som satte dere i stand til å få del i de helliges arv i lyset.

Kol 1, 11f

De ti bud

1. Du skal ikke ha andre Guder enn meg
2. Du skal ikke misbruke Herrens navn
3. Du skal holde hviledagen hellig
4. Du skal hedre din far og din mor så du kan leve lenge i landet
5. Du skal ikke slå i hjel
6. Du skal ikke bryte ekteskapet
7. Du skal ikke stjele
8. Du skal ikke lyve
9. Du skal ikke begjære din neste
10. Du skal ikke begjære noe av det som hører din neste til

Ett blikk var nok

Hva er det med slanger som ryster oss så forferdelig? Er det hvordan slangen ser ut, eller frykten for hva slangen kan gjøre med oss? Jeg kjenner mennesker som ikke en gang kan se et bilde av en slange, uten å få fnatt. Selv var jeg i en reptilpark en gang, og kongekobraen de hadde lå i glassburet sitt og skiftet ham: Den var helt rosa. Forferdelig ekkelt! Visstnok ble den foret med en død kanin én gang i uken.

Vår bibelske erfaring med slanger bekrefter på mange måter den generelle frykten beskrevet her. Slangen i paradiset frister Eva til fall. I dag derimot, møter vi slangen til frelse. Det vil si, aller først fortelles det om et slangeangrep som kommer fordi ... Israelsfolket klager på maten?!

I årene etter utferden av Egypt fortelles det at Gud hører folket klage, og gir dem det de ønsker av mat og drikke: Vaktler, manna og vann fra klippen (2.Mos 16,13; 31; 4.Mos 20,11). Men det skjer igjen, israelittene klager – ustanselig: *«Vi er inderlig lei av denne elendige maten.»*

Derfor kommer slangene (*saraf*, angir at noe brenner. Ordet viser kanskje til slangens gift). Gud hindrer dem ikke i å komme. Men midt i kaos, redsel, frykt og død – tillatt av Gud – reises det livreddende symbolet: *«Når noen ble bitt av en slange og så på kobberslangen, fikk han leve.»*

Spør av Jesus

Og det er dette poenget som løftes fram av Jesus selv, til Nikodemus: *«Og slik Moses løftet opp slangen i ørkenen, slik må Menneskesønnen bli løftet opp, for at hver den som tror på ham, skal ha evig liv»* (Joh. 3,14).

Hebreerbrevet spiller videre på blikkets betydning og virkning (Hebr. 12,1f): *«Derfor, når vi har så stor en sky av vitner omkring oss, så la oss legge av alt som tynger, og synden som så lett fanger oss inn, og med utholdenhet fullføre det løpet som ligger foran oss, med blikket festet på ham som er troens opphavsmann og fullender, Jesus. For å få den gleden han hadde i vente, holdt han ut på korset uten å bry seg om skammen, og nå har han satt seg på høyre side av Guds trone.»*

Ja, tenk på ham som holdt ut en slik motstand fra syndere, så dere ikke blir trette og motløse.»

Slik israelittene måtte gjennom ørkenen i flere år etter mirakelet med kobberslangen, må vi også gå gjennom vår hverdag selv etter vårt møte med Jesus.

Kobberslangen

4. Mos 21,1 — 9

L	LES teksten langsomt, gjerne flere ganger	
O	OPPDAGELSER i teksten. Noe viktig, noe vanskelig, noe verdt å huske?	
G	GJENSKINN i mitt liv. Hva vil du vite mer om? Hva kan du gjøre?	
G	GJENSVAR Dette vil jeg si til Gud nå	

Isbryter Fortell om en hendelse du opplevde der slanger er involvert.

OPP

En i gruppa leser **ukens bønn**. La det etterpå være rom for å be fritt, høyt eller stille. En i gruppa avslutter bønnesekvensen med å be **ukens velsignelse**.

INN

Les *4. Mos 21,1 – 9* og innledningen på forrige side. Anvend LOGG-metoden. Del tanker med hverandre.

Hvilke «slangeangrep» er det du frykter skal komme nær i ditt hjem akkurat nå? Hvordan ville du ha reagert overfor Gud hvis dette hadde skjedd, tror du?

«*Vi er inderlig lei av denne elendige maten.*» Hva gjør det med deg som er forelder å høre dette? Hvordan reagerte dine foreldre på dette da du var liten?

Slangene kom krypende og de som ble bitt, falt om. Moses løftet slangen opp og de som så på slangen fikk leve. Gud stopper ikke slangeangrepet, men bruker det håpløse til å gi nytt håp. Fantastisk – eller forferdelig frustrerende?

Slangen på septer eller *Asklepios stav* er blitt symbolet på moderne legeskunst. Hvilke tanker gjør du deg når de bibelske og ikke-bibelske fortellingene berører hverandre på denne måten?

Hva tror du den skriftlærde Nikodemus tenkte, da Jesus sammenlignet seg med slangen Moses løftet opp i ørkenen? Det greske ordet ὑψώω (hopsoå) betyr både «å løfte opp» og «bli opphøyd».

Hvordan opplever du beskjeden om «å ha blikket festet på Jesus»? Trygt eller vanskelig.

UT

Øv deg på blikket i tiden som ligger foran. Hva ser du; annerledes hos Gud, annerledes hos deg selv og annerledes i dine naboer og venner?

Tro på hjemmebane

Lesning: se bibelen.no for dagens bibelvers og søndagens tekst.

Ukens bibelvers (lær gjerne utenat eller skriv opp på en synlig plass i huset):

«Alle som blir bitt, skal se opp på den. Da skal de leve.»

4.Mos 21,8b

Oppdagelse: Hva sier det om Gud, at han kan vende smerte til glede?

Gjenskinn: Kjenner dere noen syke som kunne trenge en oppmuntring?

Gjensvar: Fra Salme 91. Les utdraget nedenfor eller hele salmen.

Ukens bønn

Min tilflukt og min borg, min Gud som jeg setter min lit til! Han berger deg fra fuglefangerens snare, fra pest som legger øde. Under hans vinger kan du søke ly, han dekker deg med sine fjær. Hans trofasthet er skjold og vern. Du skal ikke frykte for redsler i natten, for piler som flyr om dagen, for pest som farer fram i mørket, for plage som herjer ved middagstid. Du, Herre, er min tilflukt. Du skal trække på løve og slange og trampe på ungløve og orm.

Sal 91, 2 — 9a, 13

Ukens velsignelse:

Den høyeste har du gjort til din bolig. Det skal ikke hende deg noe vondt, ingen plage skal komme nær ditt telt. For han skal gi englene sine befaling om å bevare deg på alle dine veier. De skal bære deg på hendene så du ikke støter foten mot noen stein.

Sal 91. 9b — 12

Et sted å søke Herren

De første kristne møttes i hjemmene og apostlene fulgte tidebønnene i tempelet. Først da kristen tro ble romersk statsreligion, ble kirkene til store basilikaer. I den romersk-katolske kirke var *Peterskirken* grensen i sør, *Jerusalem* grensen i øst, *Santiago de Compostela* grensen i vest – og *Nidarosdomen* grensen i nord: Helt hit hadde kristen tro slått rot, Guds ord hadde nådd alle folkeslag!

På Nidarosdomen møter helgenene oss velkommen på veggen over hovedinngangen. I middelalderen kunne ikke mennesker lese bokstaver, men de kunne lese bygninger. De så dermed at helgenene møtte dem og hilste dem på vei inn i kirkerommet. Men hva med demonene? De er skåret ut i stein, groteske og perverse. Har de noe på utsiden av en katedral å gjøre? Ja, de har i hvert fall ikke noe å gjøre på innsiden! De er jaget ut, og der forblir de.

Å bygge stavkirker var en annen måte å utsmykke et gudshus på. Organiske materialer, bygdas eget tømmer, stående i lysninger i skogen som den største furua barna hadde sett. Stolpene er ættene, utskjæringene fra sagalitteraturen er kampen det gode fører mot det vonde, og vinner. De samtidige steinkirkene var heller ikke fremmede for nordmannen: den var hvitkalket som den norske vinter, ren og uskyldig, syndfri og hellig.

Men Santiago de Compostela, Nidarosdomen, stavkirkene, de hvitkalkede steinkirkene, bedehusene eller din egen menighet: alle har de noe til felles som vi også finner igjen i vår tekst om Helligdommen: et sted å søke Herren.

Spor av Jesus

Gud får en ny bolig blant menneskene ved at Guds Sønn blir født som et menneske (Joh 1,14). Dermed kommer Gud enda nærmere sitt folk. Jesus og disiplene tilbringer mye tid på tempelplassen og i synagogene. Sistnevnte var som et samfunnshus å regne, der lesing fra Skriften og diskusjon om utdragets betydning hørte med (Luk 4,14ff).

Like før påske rensker Jesus tempelet for offersalg (Matt 21,13) i det han siterer profetene: «*Mitt hus skal kalles et bønnens hus. Men dere gjør det til en røverhule!*»

På pinsedag kom Gud til hvert enkelt menneske som trodde på ham. Når Gud sender Den hellige ånd, tar han bolig i oss. Paulus skriver at kroppen er et tempel, fordi Guds Ånd bor i oss (1 Kor 3,16).

Helligdommen

2. Mos 33,7 – 11

L	<p>LES teksten langsomt, gjerne flere ganger</p>	
O	<p>OPPDAGELSER i teksten. Noe viktig, noe vanskelig, noe verdt å huske?</p>	
G	<p>GJENSKINN i mitt liv. Hva vil du vite mer om? Hva kan du gjøre?</p>	
G	<p>GJENSVAR Dette vil jeg si til Gud nå</p>	

Isbryter

Hva er den største begivenheten du har vært med på i en kirke?

OPP

En i gruppa leser **ukens bønn**. La det etterpå være rom for å be fritt, høyt eller stille. En i gruppa avslutter bønnesekvensen med å be **ukens velsignelse**.

INN

Les *4. Mos 33,17 – 11* og innledningen på forrige side. Anvend LOGG-metoden. Del tanker med hverandre.

Hva er det spesielle med kirken, som gjør at det er et sted mange vil komme for å møte Gud?

Hva er hellig for deg?

Hva er det som gjør gudstjenesten hellig?

Hvordan kan vi si at Gud er blant oss?

Hvilke symboler har vi for å formidle og forstå at Gud er blant oss?

Snakk sammen om hva det vil si å leve hellige liv i dag. Hva gjør det med oss at Gud bor i oss og er med oss hele tiden? Hva gjør det med kirken at Gud er hos oss?

UT

Unn deg et gudstjenestebesøk i en annen menighet i tiden som ligger foran. Hva er likt og ulikt fra den gudstjenesten du er vant til å feire i menigheten du ellers hører til i?

Er det noe du spesielt savner eller setter pris på i din menighets måte å feire gudstjeneste på? La presten eller pastoren få vite det!

Tro på hjemmebane

Lesning: se bibelen.no for dagens bibelvers og søndagens tekst.

Ukens bibelvers (lær gjerne utenat eller skriv opp på en synlig plass i huset):

«Alle som ville søke råd hos Herren, gikk ut til dette teltet utenfor leiren.»

2.Mos 33,7

Oppdagelse: Hvorfor tror du det var viktig for israelsfolket å ha et telt der de kunne søke råd hos Herren? Hvorfor tror du det lå utenfor leiren?

Gjenskinn: Hva er det fineste med gudstjenesten i din menighet?

Gjensvar: Fra Salme 27. Les utdraget nedenfor eller hele salmen.

Ukens bønn

Én ting ber jeg Herren om, dette ønsker jeg: å få bo i Herrens hus alle mine dager, så jeg kan se Herrens skjønnhet og være i hans tempel.

Sal 27,4

Ukens velsignelse:

Sett ditt håp til Herren! Vær frimodig og sterk, ja, sett ditt håp til Herren!

Sal 27,14

Den lange reisen hjem

Store overganger i livet har mennesker til alle tider markert med overgangsritualer. I den kristne tradisjonen er dåp, konfirmasjon og vielse eksempel på slike viktige ritualer. For ikke å glemme hva som har skjedd, tar vi bilder, eller vi tar vare på synlige minner fra det som skjedde. De som er faddere i en barnedåp, gir ofte barna et synlig minne, for eksempel et kors, så barna skal huske det som skjedde på dåpsdagen.

I Josva kapittel 3 og 4 får vi være med Israelfolket på en av de viktigste overgangene i hele deres historie. Øyeblikket de hadde ventet så lenge på hadde endelig kommet. Ledet av prestene som bar paktkisten, gikk folket over elva Jordan. Her gjorde Gud et mirakel for dem, lik det han hadde gjort ved Rødehavet førti år tidligere. Jordans strøm av vann ble stoppet lenger oppe, slik at hele nasjonen kunne gå over på tørre bunnen (3,17). Tolv steiner fra elvebredden ble satt opp ved Gilgal som merkesteiner på denne store begivenheten og for å huske at Gud alltid holder det han lover.

Spør av Jesus

Skikkelsen Josva peker fram mot Jesus. Navnet Jesus er gresk form for det hebraiske Josva som betyr "Herren frelser". Slik Josva ledet Israel inn i Kanaan som oppfyllelsen av paktsløftet til Abraham, slik skulle Gud mange år senere inngå en ny pakt og oppfylle et enda større løfte gjennom sin sønn Jesus.

Jordan-elva har også en helt spesiell plass i Den store fortellingen. Den står som symbol på at Gud innfrir sitt løfte om å ta folket sitt over til det lovede land. Det kan ikke ha vært tilfeldig at Døperen Johannes stilte seg opp nett opp ved Jordan-elva, forkynte til omvendelse og forberedte at Jesus skulle begynne sin virksomhet (Luk 3).

Det handlet om å minne folket på deres sanne identitet, hvor de kom fra og hvor de skulle hen. Identiteten var ikke formet av deres egne storverk, men forankret i Guds storverk og hans løfter.

I det Jesus ble døpt av Johannes nettopp i Jordan-elva, startet en helt ny tid, ikke bare for jøder, men for alle som senere har blitt med i Jesus-folket. Denne fortellingen er vi en del av. Til alle tider er Jordan-elva et symbol på Det lovede land. Vi ser det i spor her i dette livet, hver gang Guds rike bryter gjennom. En dag skal vi innta det lovede landet helt og fullt, når Gud skaper en ny himmel og en ny jord.

Josva

Josva 3 — 4

L	<p>LES teksten langsomt, gjerne flere ganger</p>	
O	<p>OPPDAGELSER i teksten. Noe viktig, noe vanskelig, noe verdt å huske?</p>	
G	<p>GJENSKINN i mitt liv. Hva vil du vite mer om? Hva kan du gjøre?</p>	
G	<p>GJENSVAR Dette vil jeg si til Gud nå</p>	

Isbryter Har du et synlig minne som du har tatt vare på fra en viktig overgangshandling i livet ditt?

OPP

En i gruppa leser **ukens bønn**. La det etterpå være rom for å be fritt, høyt eller stille. En i gruppa avslutter bønnesekvensen med å be **ukens velsignelse**.

INN

Les *Josva 3 — 4* og innledningen på forrige side. Anvend LOGG-metoden. Del tanker med hverandre.

Josva var en overgangsskikkelse i ordets rette forstand. Han opplevde både slaveriet i Egypt, førti års vandring i ørkenen og fikk lede folket over til Kanaan. Hvordan er Josva et forbilde?

Ville dere ha gått først, midt i, eller bakerst, mens folket gikk over Jordan-elva?

Hvordan har dere opplevd store overganger i livet? Hvor var Gud da? Hvilket forhold har dere til begrepet "Det lovede land"?

«Når barna deres i morgen spør sine fedre: Hva betyr disse steinene? skal dere forklare det for barna og si: Her gikk israelittene over Jordan på tørt land. (Jos 4,21) Hvilke "minnesteiner" har vi for å forklare det viktigste videre til neste generasjon?

Snakk med hverandre om sammenhengene mellom denne enkeltfortellingen, Den store fortellingen og vår plass i den. (jf. Spor av Jesus).

UT

Overgangsfaser byr på både utfordringer og muligheter. Kjenner dere noen som er i en slik fase nå? Hva kan dere gjøre for dem?

Tro på hjemmebane

Lesning: se bibelen.no for dagens bibelvers og søndagens tekst.

Ukens bibelvers (lær gjerne utenat eller skriv opp på en synlig plass i huset):

«Og han sa til israelittene: ”Når barna deres i morgen spør sine fedre: Hva betyr disse steinene? skal dere forklare det for barna og si: Her gikk israelittene over Jordan på tørt land.»

Josva 4,21

Oppdagelse: Ville dere ha gått først, midt i, eller bakerst, mens folket gikk over Jordan-elva? Hva tror dere folket kjente da de gikk over til andre siden på tørre bunnen? Var de glade? Var de redde? Se ukens bibelvers ovenfor. Finnes det noen sånne ”minnesteiner” i huset deres eller der dere bor som symboliserer noe viktig som har skjedd?

Gjenskinn: Minn hverandre om dåpen. Dere kan dyppe en finger i vann og tegne et kors i hånden eller i pannen og snakke sammen om hva som skjedde i dåpen og hvorfor den har betydning for resten av livet.

Gjensvar: Fra Salme 114.

Ukens bønn

Kjære Gud, du som ledet folket ditt gjennom Jordan-elva og inn i det lovede landet. Takk for at du frelser oss ved Jesu seier på Golgata og ved dåpen som gjenføder og fornyer oss. Takk for at du går foran oss og leder oss gjennom døden og inn i det nye livet.

Ukens velsignelse:

Over våre hjerter og over våre hjem ber vi om Guds velsignelse.

Over vår inngang og utgang ber vi om Guds fred.

Over vårt liv og vår tro ber vi om Guds kjærlighet.

Ved vår slutt og ved den nye begynnelse

ber vi om en Gudsfavn som hilser oss og fører oss hjem.

TIDSLINJEN — Den store fortellingen

Fortsettelse følger...

